



Психолог у позашкільному навчальному закладі

Методичні рекомендації

Методичні рекомендації розкривають особливості організації і змісту роботи практичного психолога позашкільного навчального закладу.

Анастасія АНОСОВА, методист центру практичної психології та соціальної роботи Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів



Психолог у ПНЗ

Позашкільна освіта є складовою системи безперервної освіти, визначеної Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», і спрямована на розвиток здібностей та обдарувань вихованців, учнів і слухачів, задоволення їхніх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному визначенні.

Відповідно до Положення про психологічну службу системи освіти України (наказ Міністерства освіти і науки України від 02.07.2009 № 616) посади практичних психологів позашкільних навчально-виховних закладів вводяться з розрахунку не більше однієї ставки на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідного бюджету (для

державних і комунальних навчальних закладів).

Статтями 21 та 22 Закону України «Про освіту» визначено, що за своїм статусом практичні психологи належать до педагогічних працівників. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 31.01.2001 № 78 «Порядок виплати надбавок за вислугу років педагогічним та науково-педагогічним працівникам навчальних закладів і установ освіти» стаж роботи на посаді «практичний психолог» зараховується до стажу педагогічної роботи для виплати надбавки за вислугу років і допомоги на оздоровлення при наданні щорічної відпустки.

Адміністративно практичний психолог безпосередньо підпорядковується керівнику позашкільного

навчального закладу, який затверджує його плани роботи та статистичні звіти (згідно з листом Міністерства освіти і науки України від 27.08.2000 № 1/9-352 щодо планування діяльності, ведення документації і звітності всіх ланок психологічної служби системи освіти України), методично — районному, міському центру практичної психології і соціальної роботи, методисту районного, міського методичного кабінету відділу управління освіти.

У річному плані роботи практичного психолога повинні бути враховані:

- участь у реалізації державних (регіональних, місцевих) програм, накази та рішення колегій Міністерства освіти і науки України, управління освіти і науки обласної державної адміністрації, Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів;
- пріоритетні напрями роботи навчального закладу, запити адміністрації;
- аналіз діяльності психологічної служби закладу освіти;
- специфіка роботи з дітьми (учнями) на кожному віковому етапі їхнього розвитку.

Відповідно до Етичного кодексу психолога його професійна діяльність має виключно автономний характер (не підлягає адміністративному впливу з боку керівників закладу), він має займати нейтральну нішу між педагогічним колективом та адміністрацією.



Практичний психолог разом із педагогічними працівниками позашкільного навчального закладу бере участь у здійсненні навчально-виховної роботи, спрямованої на забезпечення всебічного особистісного розвитку учнів, збереження їхнього повноцінного психічного здоров'я, і реалізує такі **завдання**:

- забезпечення можливості вільного і гармонійного розвитку дитини в умовах закладу;
- формування психологічної культури всіх учасників навчально-виховного процесу, сприяння в оволодінні ними психологічних знань, умінь, навичок;
- організація професійної взаємодії між адміністрацією, педагогами закладу, батьками вихованців, іншими суб'єктами освітнього процесу;
- допомога адміністрації та педагогічному колективу у створенні оптимальних умов для розвитку особистості вихованців, враховуючи їхні індивідуальні інтереси, здібності, нахили, обдарування;
- формування здатності дітей до життєтворчості — вміння ставити в житті власні усвідомлені цілі і досягати їх;
- сприяння адаптації дітей та учнівської молоді до нових умов навчання;

- виявлення рівня творчої обдарованості вихованців закладу, надання допомоги керівникам гуртків у розробленні програм індивідуальної роботи з обдарованими дітьми;
- здійснення професійної орієнтації підлітків, допомога їм у розробці індивідуальних програм особистісного розвитку.

До **основних напрямів діяльності практичного психолога** відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 27.08.2000 № 1/9-352 відносяться:

- психодіагностична робота;
- консультативна робота;
- корекційно-відновлювальна та розвивальна робота;
- психологічна просвіта;
- організаційно-методична робота;
- зв'язки з громадськістю.

Психодіагностична робота

Психодіагностична робота полягає у виявленні індивідуальних особливостей, здібностей і нахилів учня, його мотивації щодо вибору напряму навчально-творчої діяльності, визначенні готовності до навчання у творчому об'єднанні, можливостей щодо засвоєння навчальної програми. Важливим об'єктом дослідження є розвивальний ефект навчальної програми гуртка, а також виявлення причин і механізмів порушень у розвитку, соціальної адаптації учнів.

Проводячи діагностику, практичний психолог має пам'ятати, що вона не є самоціллю, а завжди підпорядкована **головній меті** — наданню рекомендацій щодо розвитку тих чи інших здібностей дитини, подолання труднощів та порушень у розвитку.

Психологічна діагностика може проводитись як в індивідуальній, так і груповій формах, але в умовах позашкільного навчального закладу практичний психолог частіше проводить індивідуальну психодіагностику (за запитом керівників гуртків, батьків). Відповідно до нормативних документів при проведенні психодіагностики практичний психолог має інформувати батьків про мету, зміст, форми цієї роботи та отримати їхній дозвіл. Дитина після 12 років має право відмовитися від психологічних обстежень, навіть якщо є згода батьків.

У статті 182 «Порушення недоторканності приватного життя» Кримінального кодексу України говориться, що незаконне зберігання, збирання, використання або поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди або поширення інформації в публічному виступі, творі, що публічно демонструється, карається Законом. Розпочинаючи свою діяльність у закладі освіти, практичний психолог має донести до батьківської громадськості інформацію про особливості своєї діяльності та отримати згоду (можливо, письмову) на дозвіл психологічного супроводу (зокрема це стосується психодіагностики) дітей під час їхнього навчання в позашкільному закладі.

Психодіагностичні методики, які використовує у своїй роботі психолог, мають відповідати таким **вимогам**:

- бути узгодженими з метою і предметом дослідження;
- процедура проведення має бути стандартизованою;
- діагностична методика має бути репрезентативною, надійною, об'єктивною, валідною й адаптованою в певному етнічно-культурному просторі;
- інструкція до проведення методики не повинна допускати подвійного тлумачення її змісту.

Відповідність діагностичних методик даним вимогам установлює експертна комісія обласного центру практичної психології і соціальної роботи. Експертиза психологічного інструментарію здійснюється в установленому порядку відповідно до *Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2001 № 330)*.

Консультаційна робота

Консультаційна робота є одним з основних видів діяльності практичного психолога позашкільного навчального закладу.

Основною **метою консультаційної діяльності** є допомога клієнту в усвідомленні його проблеми та в пошуку шляхів і способів її розв'язання. При наданні консультацій психолог має дотримуватися принципів добровільності, доброзичливого й безоціночного ставлення до клієнта, конфіденційності, професійної вмотивованості, спрямовувати свої зусилля на посилення відповідальності клієнта за те, що з ним відбувається, не вступати із ним у будь-які особисті стосунки.

Результати індивідуальних консультацій психолог фіксує в *протоколі*. Цей документ є конфіденційною інформацією та надається лише з дозволу завідуючого районним, міським центром практичної психології і соціальної роботи або методиста районного, міського методич-



ного кабінету відділу управління освіти, який відповідає за функціонування психологічної служби.

У позашкільному закладі практичний психолог має можливість частіше надавати консультаційні послуги батькам вихованців, оскільки вони, як правило, супроводжують своїх дітей на гурткові заняття. *Мета консультаційної роботи з батьками* — підвищення рівня їхньої психологічної культури як у сфері знань закономірностей психічного розвитку дитини, так і в комунікативній компетентності.

Корекційно-відновлювальна та розвивальна робота

Корекційно-відновлювальна та розвивальна робота спрямована на вирішення проблем навчання, поведінки або психічного самопочуття дитини і вимагає від практичного психолога певної кваліфікації та досвіду роботи. У позашкільному закладі вона реалізується, зазвичай, у формі індивідуальної корекційної роботи.

Корекційна робота є продовженням психодіагностичної. Лише після встановлення відхилення в розвитку чи невідповідності психічного розвитку віковим нормам практичний психолог розробляє відповідну програму, забезпечує її експертну оцінку та здійснює корекцію. При розробленні програми психолог має врахувати, що він формує не окремі уміння, навички дитини, проводить не окремі вправи з удосконалення психічної діяльності, а комплексно розвиває особистість дитини, її пізнавальні здібності, поведінку та навички соціальної взаємодії.

Основними етапами психокорекційної роботи є діагноз, прогноз, розроблення психолого-педагогічної корекційної програми, її реалізація та аналіз ефективності.

Корекційно-розвивальні програми, які використовує у своїй діяльності психолог, мають бути погоджені експертною комісією обласного центру практичної психології і соціальної роботи та затверджені науково-методичною радою Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.

Просвітницька робота

Просвітницька робота — один із пріоритетних напрямів діяльності практичного психолога позашкільного навчального закладу.

Просвітницька робота дає можливість підвищити психологічну компетентність суб'єктів навчально-виховного процесу з метою розширення їхніх можливостей самостійно розв'язувати проблеми й конфлікти, що виникають в особистому житті, навчальній чи професійній діяльності.

Форми просвітницької роботи практичного психолога позашкільного навчального закладу: виступи на батьківських зборах, педагогічних радах, проведення занять психолого-педагогічного семінару для педагогів, тренінги, бесіди й консультації для вчителів, батьків, дітей та учнів, психолого-педагогічні консилиуми, надання методичних рекомендацій для батьків, педагогів, випуск тематичних порадників, брошур тощо.

Атестуються практичні психологи згідно з *Типовим положенням про атестацію педа-*

гогічних працівників України (наказ Міністерства освіти України від 20.08.93 № 310, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 02.12.93 за № 176) зі змінами і доповненнями (наказ Міністерства освіти України від 01.12.98 № 419), відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 13.01.2006 № 9 «Про атестацію працівників психологічної служби системи освіти» та пункту 3.5 Положення про психологічну службу системи освіти України (наказ Міністерства освіти і науки України від 02.07.2009 № 616, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 23.07.2009 за № 687/16703).

Звітність здійснюється за нормативами часу на основні види роботи практичного психолога та соціального педагога (*лист Міністерства освіти і науки України 27.08.2000 № 1/9-352*). Відповідно до цього листа практичний психолог позашкільного навчального закладу веде таку **документацію**:

- індивідуальні картки психолого-педагогічного діагностування;
- протоколи індивідуальних консультацій;
- журнал проведення корекційно-відновлювальної та розвивальної роботи;
- журнал психологічного аналізу занять;
- журнал щоденного обліку роботи.

Для обліку наданих послуг психолог може використовувати індивідуальну картку вихованця (*додаток*).

реклама

95011 — газета «Шкільний світ»
+ газета «Позашкілля»

Вартість передплати на 1 міс. — 34,20 грн





Додаток

Індивідуальна картка вихованця

Прізвище, ім'я, по батькові дитини _____

Гурток, творче об'єднання _____

Дата народження _____

Контактні телефони _____

Інформація про батьків:

мати _____

батько _____

Керівник гуртка _____

Надання психологічних послуг

Дата _____

Запит (від кого) _____

Вид послуги _____

Короткий зміст запиту _____

Рекомендації _____

Дата _____

Запит (від кого) _____

Вид послуги _____

Короткий зміст запиту _____

Рекомендації _____

Згода батьків на надання психологічних послуг (опис послуг, дата, підпис) _____

Результати індивідуальної психодіагностики

Дата	Мета дослідження	Методика, автор	Результат	Рекомендації

Література

1. Вісник психологічної служби Київщини. — Біла Церква: КОПОПК, 2009. — 116 с.

2. Діяльність психологічної служби: методичні та етичні акценти. Методичний посібник / Упоряд. К. М. Муліка. — Полтава: ПОІППО, 2007. — 156 с.

3. Документація психолога / Упорядник Т. Гончаренко. — К.: Редакції загальнопедагогічних газет, 2003. —

120 с. — (Бібліотека «Шкільного світу»).

4. Збірник нормативно-правових документів психологічної служби та ПМПК системи освіти України / Упоряд. Панок В. Г., Цушко І. І., Обухівська А. Г. — К.: Шк. світ, 2008. — 256 с.

5. Панок В. Г., Цушко І. І. Стратегія розвитку психологічної служби системи освіти України: Методичний посібник. — К.: Ніка-Центр, 2004. — 128 с.

6. Петушкова Л. А. Методичні рекомендації щодо організації і змісту діяльності працівників психологічної служби закладів освіти / Л. А. Петушкова, А. В. Аносова // Методичні рекомендації щодо організації та змісту навчально-виховного процесу в закладах освіти Київщини в 2009—2010 навчальному році / За заг. ред. Н. І. Клокар. — Біла Церква: КОПОПК, 2009. — Ч. 1. — С. 43—51.

7. <http://kristti.com.ua/>

реклама

«ШКІЛЬНИЙ СВІТ. БІБЛІОТЕКА» 2010 РІК

Січень	Класному керівнику. 1000 важливих дрібниць. Енциклопедія.
Лютий	Класному керівнику. Колективні творчі справи.
Березень	Класному керівнику. Як дослідити ефективність виховної роботи?
Квітень	Позашкілля. Школа ремесел.
Травень	Уроки музики. 5—8 класи.
Червень	Класному керівнику. Як вирішувати конфлікти в класі?
Липень	Уроки образотворчого мистецтва. 5—7 класи.
Серпень	Уроки та позакласні заходи з художньої культури. 9—11 клас.
Вересень	Горбов А. Позашкілля. Режисеру видовищнотеатралізованих заходів.
Жовтень	Класному керівнику. Творчі рішення виховних завдань.
Листопад	Горбов А. Позашкілля. Режисер пише сценарій.
Грудень	Класному керівнику. Розробки батьківських зборів. 5—9 класи.

Індекс
01702

Передплата приймається в усіх відділеннях зв'язку за «Каталогом видань України» на 2010 рік.
У переліку видань можливі зміни. Стежте за нашою інформацією.